

erfgoed

erg in het Pajottenland

een breed beeld

PROVINCIE
VLAAMS • BRABANT

U hebt goud in handen

Deze brochure is een schatkamer. Tot de nok gevuld met waardevolle landschappen, zeldzame vondsten, schitterende relictten. Het gaat over een klein stukje Vlaanderen, maar dan wel een stukje met een grote uitstraling. Het is Vlaanderen op z'n mooist: groen, landelijk, eigentijds maar toch met diep respect voor de erfgoedschatten, in de buurt van stedelijke centra maar toch één en al rust.

De provincie Vlaams-Brabant stelt samen met de partners ter plaatse al dit fraais hier in één gebaar aan u voor. Door deze bundeling van musea, parken, kapellen, molens... gunnen we u een breed beeld op een verrassende regio. Dit boekje kadert dan ook in het provinciaal project 'Breedbeeld', waarmee we de samenwerking op het vlak van erfgoed en landschap in dit stukje Pajottenland stimuleren.

Uit de rijkdom van het aanbod en de veelheid aan partners kunt u het enthousiasme van de verschillende actoren en gemeenten aflezen.

Deze brochure is daarmee een volwaardig visitekaartje voor de streek geworden, landschap en erfgoed in geschenkverpakking.

Genieten hoeft geen synoniem te zijn van luidruchtige toeters en bellen, voor opdringerige neonreclame, trends van de dag of commerciële glitter. Deze brochure laat u zien wat genieten in de pure zin van het woord wil zeggen.

En daarom noem ik het een schatkamer: omdat het ons opnieuw de ogen opent voor het echt waardevolle in onze omgeving.

Jean-Pol Olbrechts
gedeputeerde voor cultuur

Tussen Zenne en Dender, op amper 10 km ten zuidwesten van Brussel beland je in een oase van ruimte, groen en stilte. Hier ontdek je een goed bewaard geheim: het Pajottenland.

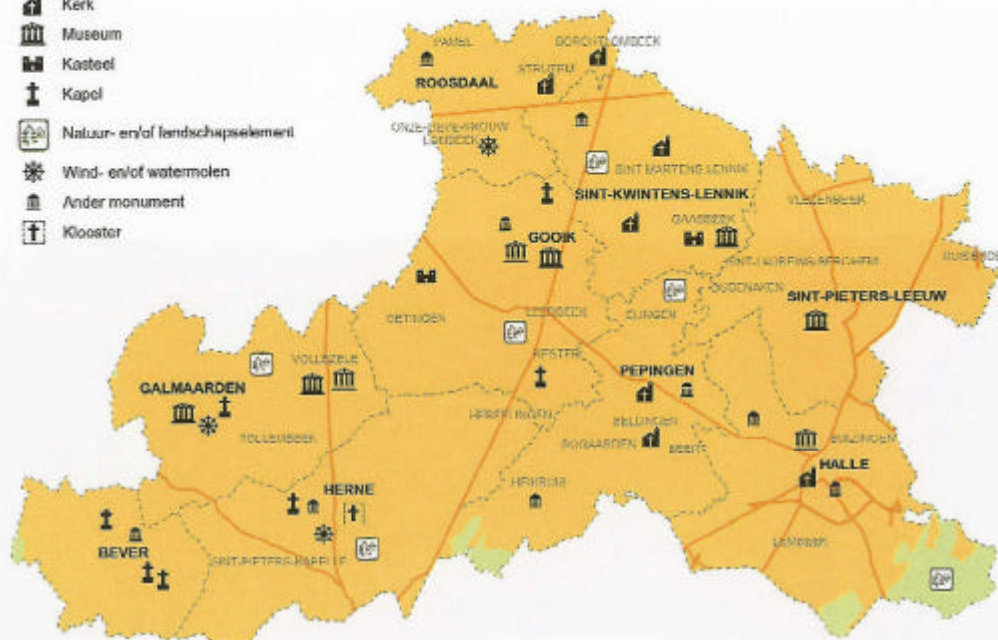
De naam Pajottenland vindt zijn oorsprong pas rond 1850 wanneer hij uit de pen vloeit van Franciscus-Josephus Twyfelloos, "Doctor in de Philosophie, Advocaat en Payot" - het spitsvondige pseudoniem van de Lennikse advocaat de Gronckel. Een Pajot vragen om de betekenis van zijn naam zal je uiteenlopende opvattingen opleveren, met één constante: een Pajot is trots op zijn naam én zijn streek.

Deze Vlaams-Brabantse leemstreek heeft een typerend en charmant glooiend karakter, kriskras bezaaid met trage wegen die de wandelaar of fietser onder u zeker zullen bekoren. Akkerlanden op open heuvelruggen wisselen er af met het groene, meer gesloten landschap in de verschillende riviervalleien. Waar nu vruchtbare landbouwgronden hun rijke oogst tonen, bevonden zich tot de 10de -13de eeuw nog bos, heide en moeras. Je kunt het je eigenlijk amper nog voorstellen, want je voelt en ziet meteen dat elk stukje weiland, veld en akker hier gewoon hoort. Als een perfect ineengepaste puzzel.

Het agrarische verleden en heden van het Pajottenland is één van de grootste troeven geworden, en zorgt voor een aantrekkelijke open ruimte in een heuvelend landschap. Hier word je gelukkig nog niet overschaduwd door wolkenkrabbers, ingesloten door immense huizenrijen of weggeblazen door een oprukkende industrie. Verstedelijking komt hier en daar wel om de hoek kijken, maar de toon wordt toch gezet door landelijke, soms pittoresk in het groen gelegen dorpen. De kerktoren hoort er natuurlijk bij en is een prima oriëntatiepunt in het weidse landschap.

Legende:

- Kerk
- Museum
- Kasteel
- Kapel
- Natuur- en/of landschapselement
- Wind- en/of watermolen
- Ander monument
- Klooster

Hier vind je ook nog quasi-vergeten erfgoed nl. uitnodigende hoogstamboomgaarden met een schat aan fruitvariëteiten die herinneren aan de eeuwenoude Pajotse fruittraditie. Vroeger lagen er wel in elk dorp meerdere van deze typische boomgaarden, maar er blijven er nog voldoende over om je te overtuigen van hun historische, landschappelijke en ecologische waarde. Het Pajottenland heeft zijn eigen identiteit en net als de rasechte Pajot ontdek en koester je vast al gauw de esthetische waarde van de streek. Verstoken van enig massatoerisme is een tocht door deze streek een verademing voor de echte wandelaar en fietser, een genot voor de natuurliefhebber, ...

En ook de erfgoedliefhebber komt hier ruimschoots aan zijn trekken. Kastelen, kerken, kapellen en andere bezienswaardigheden kruisen in overvloed je tocht doorheen het Pajottenland, terwijl de (tal)rijke musea niet te missen stopplaatsen zijn om een snuifje streekgeschiedenis, een brokje erfgoed en een vleugje cultuur op te doen. Eenvoudige, intrigerende, protserige of ogenschijnlijk simpele monumenten en objecten getuigen van het rijke verleden en geven je een onvergetelijk boeiend zicht op deze streek.

Lees, kijk en ontdek...

opsporing verzocht

Deze regio heeft duidelijk iets met volkscultuur en doet dan ook al het mogelijke om deze levendig te houden, te stimuleren en in de belangstelling te brengen. Hiervoor doen we ook graag beroep op jou en je kennis van (bijna verdwenen en vergeten) gewoontes, gebruiken of tradities. Heb je hierover informatie of weetjes, speel deze dan door aan de lokale cultuurdienst of het dichtstbijzijnde museum. En zie het vooral breed.

Of het nu geplogenheden zijn in stad, dorp of wijk rond familiale gebeurtenissen als geboorte, verjaardag, huwelijk, jubileum... Of tradities rond de inhuldiging van burgemeester, pastoor, kampioen, poolreiziger, bergbeklimmer... Of gebruiken als het uitwuiwen van avonturiers, missionarissen, zonderlingen op wereldreis... Of evenementen als stoeten, parades, optochten, processies, corso's... Of gewoontes als het uithangen van vaandels, vlaggen, spandoeken, het opzetten van stalietjes, kerstbomen, huisaltaren, uitingen van devotie, versieringen allerhande.

Of volksspelen op café, straat of plein met bakschieten, bollen, kegelen, kaatsen, wipschieten, paalwerpen... Of jaarlijks terugkerende gebeurtenissen rond carnaval, het binnenrijden van de oogst, het oude jaar en driekoningen met aan huis zingende kinderen... Of concerten, festivals... Of of of...

Ook volkscultuur is immers erfgoed en misschien kun jij wel een steentje bijdragen om het te redden van de vergetelheid?

BEVER

Burchtheuvel van Burgh

Vóór 1600 was Burght het belangrijkste gehucht van Bever. Nu vind je er een merkwaardige kunstmatige heuvel, omringd door een gracht. Het is geen Romeinse grafheuvel, zoals vaak wordt beweerd, maar een burchtheuvel. Alles wijst in de richting van het overblijfsel van een mottekasteel.

De voorgeschiedenis gaat wellicht als volgt: in de 11de eeuw werd een houten gebouw opgericht dat tot het begin van de 12de eeuw werd bewoond. In de 12de eeuw werd een Romaanse stenen toren opgericht, toegeschreven aan de graven van Henegouwen. In de loop van de 13de eeuw werd er een baksteentoren gebouwd. Een echt ontwikkeld kasteel is het nooit geworden, maar het is wel een interessant overblijfsel van de militaire architectuur uit onze middeleeuwen.

Er hangt ook een legende aan vast: in de 14de eeuw zou de burcht door een ridder bewoond zijn. Toen zijn vrouw na mishandeling stierf, bracht hij vol berouw zijn laatste dagen door in de donkere onderaardse gangen van het slot. Na zijn dood konden om middernacht schemerlichten op de burchtheuvel worden gezien; en te midden hiervan verschenen zwarte honden vergezeld van een kettinggeluid en een hels lawaai. Uiteindelijk werden de bewoners van de burcht zo verdreven, waarna het bouwwerk geleidelijk in puin viel en in de 18de eeuw werd afgebroken.

Grote Kamerkapel toegewijd aan Sint-Martinus

In oude geschriften wordt er melding gemaakt van een huiskapel, die zich op enkele meter van de "burcht" bevond en gesticht werd door Seger van Edingen, kasteelheer van Bergen, die er verbleef van 1295 tot 1310. Deze kapel werd wel uiteindelijk een ruïne, maar in 1760 werd er op enkele meter van de baan een kapel gebouwd ter ere van de patroonheilige van de parochie, Sint-Martinus. Boven de dubbele ingang deur lees je nog "Sancte Martinus ora pro nobis 1760", gebeiteld in de prachtige arduinen omlijsting. In 1895 liet de toenmalige pastoor Ceuppens zelfs een Lourdesgrot bouwen binnenin de kapel. Vroeger bestond er ook een "Ommegang" of bedeweg, die men, vertrekkend van de kapel, al biddend volgde om Sint-Martinus de genezing van bepaalde besmettelijke ziekten zoals de pest te vragen. De kapel van Burght is één van de mooiste Beverse kapellen, en werd beschermd in 1974.

Calvariekapel

Aan de hoeve in Lumen vind je de meest opvallende calvariekapel van Bever. Ze werd opgericht ter herinnering aan de Onafhankelijkheid van 1830.

Montojekapel

Volgens het opschrift is dit klein alleenstaand kapelletje gebouwd in 1695. Onder de nis van dit witgekalkte bouwsel vind je volgende tekst: "Nostre Dame de Sept Dolevrs", O.L.Vrouw van Zeven Weeën.

GALMAARDEN

Galmaarden

TollembEEK

Vollezele

De Mark en haar molens

Ontsporen in Mark en uitmondend in de Dender in Twee-Akren, stroomt de onbevaarbare waterloop De Mark door het zuidelijke deel van de gemeente Galmaarden. In de deelgemeenten TollembEEK en Galmaarden vloeit het Markwater achtereenvolgens door drie molens: de Wielantmolen, de Heetvelde-molen en de Gemelingenmolen.

De Wielantmolen (Vollezelestraat) werkte als oliemolen van 1575 tot ca. 1900; de graanmolen draaide nog verder tot de jaren '60. De Heetveldemolen (Munkstraat) bestond zeker al in 1440 en is tot vandaag actief in werking. De Gemelingenmolen (Watermolenstraat) tenslotte werd voor het eerst vermeld in de jaren 1420-1430 en is beschermd als monument en dorpsgezicht.

Mijnwerkersmuseum en de Fossemannen van het Pajottenland

Wie in het begin van vorige eeuw niet kon leven van de opbrengst van de malse weilanden en het frisse loof, was verplicht 'om den brode' in de grauwe mijnschachten neer te dalen om steenkool te ontginnen. Het station van Galmaarden was toen de draaischijf voor het pendelvervoer van alle mijnwerkers uit de streek naar de Borinage in Henegouwen.

Het toenmalige, verouderde spoorwegstation werd intussen afgebroken en in 2000 vervangen door een modern station. Er werd gekozen voor een opvallende architectuur die verwijst

naar het mijnverleden van de regio door nabootsing van twee lifftorens van mijnschachten en opstelling van een kolenwagentje. Het ontwerp behaalde in 1991 zelfs de eerste prijs in een wedstrijd van de Koning Boudewijnstichting "De weg naar het station". Op het stationsplein staat het standbeeld 'de Mijnwerker' van kunstenaar Luc Van Ruyssevelt.

In het station vind je het mini-mijnwerkersmuseum dat een groots verhaal te vertellen heeft, maar ook elders in de gemeente vind je evocaties van het mijnverleden.

Aan het station van Tollembeek is een 'Mijnwerkerslamp' opgericht. De lamp is maar liefst 4 m 35 hoog en heeft een diameter van 1 meter. Ze werd ontworpen naar het voorbeeld van de echte lamp die de kompels bij zich droegen tijdens hun arbeid in de kolenschachten. Vervaardigd door de firma E. Kaesemans - F. Renders uit Gooik brandt ze nu samen met de openbare verlichting.

Galmaarden station

onderaan: Tollembeek station - mijnwerkersbust Vollezele

In Vollezele ontdek je voor de kerkhofmuur een bronzen Mijnwerkersbuste, een werk van beeldhouwer Hendrik Muylaert neergezet om de herinnering levendig te houden aan de mijnwerkers en aan hun vuil en lastig werk in Le Pays Noir. De lokale plaatsnaam 'Congo' verwijst waarschijnlijk naar de vele 'houilleurs' en 'mineurs', die nog zwart als 'oelje' (van het Franse houille = steenkool) naar hun gezin terugkeerden. Voor verkenners van het Pajottenland loont het zeker de moeite om deze 'ere-route' te volgen, van het station van Galmaarden tot de kerk van Vollezele.

De Congoberg en het stiltegebied

De Congoberg in Vollezele is één van de getuigenheuvels van het Vlaamse Heuvelland. Historisch gezien heeft de site een waardevolle betekenis; er werden o.m. prehistorische overblijfselen van een Neanderthalerkamp opgegraven.

Op en rond de Congoberg werd in 2001 het proefproject "Stiltegebied Dender-Mark" gelanceerd. Met prachtige vergezichten langs één van de vier "stiltepaden" leent het gebied zich uitstekend tot natuurwandelingen.

Museum van het Belgisch Trekpaard

Aan het museum, op het dorpsplein van Vollezele prijkt het standbeeld van de beroemde hengst "BRILLANT", die de uitstraling van het Belgisch trekpaard weergeeft en Vollezele tot ver buiten de landsgrenzen heeft bekendgemaakt.

Wie nog niet wist dat de bakermat van het Belgisch Trekpaard in Vollezele ligt, vergeet dit nooit meer na een bezoek aan dit

Congoberg

museum Belgisch trekpaard

museum. Het werd in het millenniumjaar 2000 opgericht om dit toch wel kostbare erfgoed op een duurzame wijze in de kijker te stellen en zo de erfenis van het verleden voor de vergetelheid te behoeden.

In combinatie met de passie en kennis van de conservator leidt een tentoonstelling met een overvloed van grote foto's en materiaal je als bezoeker door deze boeiende geschiedenis. En op afspraak kun je zelfs eindigen met een bezoek aan de trekpaarden zelf of een rondrit met een paardentram.

De trotse Brabander

Als er één dier onlosmakelijk verbonden is met de streek, dan is het wel het Belgisch trekpaard, ook Brabander genoemd. Het is een fier en fors paardenras van heuse adellijke afkomst (de stamvader Orange I werd immers als veulen al Prins genoemd!), en dat merk je: een gespierd, krachtig en stevig paard met een adellijk hoofd en korte brede hals; vaak voskleurig, bruin of voschimmel; en maar liefst 1m60 schofthoogte of zelfs meer.

Hoewel we het ons nauwelijks kunnen voorstellen, ontstond deze trotse Brabander pas op het einde van de 19de eeuw. Bijna een eeuw lang werd hij ingezet in de landbouw, bij de spoorweg, in de mijnbouw, voor brouwerswagens, voor sleepwerk in de scheepvaart,... Maar het zware trekpaard kende ook een wereldwijde faam en was aan het begin van de 20ste eeuw zelfs één van de voornaamste exportproducten!

Vandaag wordt deze Brabander soms nog ingezet voor bosontginningen, of een occasioneel ritje met de paardentram, maar de fokkerij is nu vooral een zaak van gepassioneerde liefhebberij. Het imposante paard dat je in de talloze weilanden gemoedelijk en onverstoord ziet grazen kan je dus gerust levend cultureel erfgoed noemen.

Museum Jaak Ballings

Auteur Jaak Ballings werd in 1881 in Gorkum (Nederland) geboren. Na onderwijzersstudies belandde hij in 1905 in de gemeenteschool te Vollezele. Later nog werd hij ambtenaar bij het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg te Brussel. In 1927 verhuisde de familie naar Jette, waar de schrijver in 1941 overleed.

Albert Ballings - zoon van Jaak - schonk bij legaat alle archiefstukken van het literaire werk van de schrijver, evenals van enkele biografische documenten aan het gemeentebestuur van Galmaarden. Deze collectie wordt sinds de plechtige opening op 5 juli 1997 tentoongesteld in het "Oud Gemeentehuis" van Vollezele en laat je kennis maken met het uitgebreide oeuvre van deze veelschrijver: poëzie, proza, voordrachten, causerieën, liederbundels, radiosketches en tientallen succesrijke toneelstukken. Daarnaast vind je er ook interessante stukken die handelen over Ballings' schrijversleven.

De Sint-Pauluskapel en de Pauwelviering

Deze kapel in het gehucht Sint-Paulus werd waarschijnlijk in het begin van de 16de eeuw opgetrokken. Samen met de nabijgelegen Pauwel-hoeve speelt het bakstenen gebouw in laatgotische stijl een centrale rol in de christelijk-folkloristische Pauwelviering, die jaarlijks plaatsvindt op zondag 25 januari of de daaropvolgende zondag. De overlevering wil dat de pestepidemie in Galmaarden op het feest van Paulus' Bekering werd uitgeroeid door de uitgestrooide broodjes van een in het wit geklede ruiter. Jaarlijks wordt deze legende uitgebeeld en kun je je vergapen aan het boeiende schouwspel.

Goed volk(s)

In het Pajottenland merk je pas hoe verrijkend het is om volksgebruiken en andere aspecten van het volksleven te koesteren.

Eén van de oude volksgebruiken die in het Pajottenland in zwang zijn, is het ovenzitten. Dit eerbiedwaardig gebruik bestaat er in om bij een huwelijk de oudere, ongehuwde broer of zus erop te wijzen dat het tijd wordt om te trouwen. Om dit de goegemeente kond te doen, wordt in koeien van letters voor het ouderlijk huis gekalkt: "Jan (of Trees) zit op de oven!". Daarna vertrekken vierders en ovenzitter op kroegentocht.

Hoe oud dit gebruik is, kan moeilijk achterhaald worden, maar het wordt reeds door Jacob Cats (1577 - 1660) vermeld.

Ook volksspelen leven nog sterk door in de streek. Zo wordt de kaatsport in Zuidwest-Pajottenland nog vrij actief beoefend, zowel recreatief als in competitieverband. Het kaatsen is een overblijfsel van een vroeger algemeen verspreide ontspanningsvorm bij de plaatselijke bevolking. Op zondagen wordt dikwijls nog de kaatshandschoenen opgenomen, al dan niet in café 'de gouden handschoen' in Tollembeek. Voor wie de sport niet kent, blijft het een vreemd gebeuren, maar wie echt kaatst ... verwacht de bal terug. In Gooik, in 'café den Haas' kun je dan weer een bolletje gaan rollen op de bolbaan, een Vlaamse variant van het Franse petanquespel die fel gesmaakt wordt in de streek. Nog meer oude volksspelen ontdek je in het authentieke café 'De Cam' te Gooik. En voor volksmuziek, daarvoor moet je uiteraard in het Volksinstrumentenmuseum zijn.

G
O
O
I
K

Gooik

Kester

Leerbeek

Oetingen

Gooik, "Parel van het Pajottenland", doet er als moderne, mooie en landelijke gemeente alles aan om zijn beste troeven uit te spelen: de zachte recreatie, het Bourgondische leven en de Pajotse gemoedelijkheid. Tevens is Gooik het 'mekka' van de volksmuziek met de jaarlijkse internationale stage en Muziekmozaïek, het Impulscentrum voor folk en jazz. Het is een paradijs voor wandelaars en fietsers en een oase van rust en stilte op amper 25 km van Brussel.

Gemeenschapscentrum De Cam, een voormalige brouwerij uit 1742, is het trefpunt in hartje Gooik. De Cam herbergt o.m. een gezellig volkscafé, het volksinstrumentenmuseum en een geuzestekerij en is het vertrekpunt van huifkartochten, wandelingen en fietsroutes die je langs mooie monumenten, kapellen en grote vierkanthoeven voeren die verscholen liggen in de prachtige landschappen.

In het Gooikse gehucht "Woestijn" ligt de schilderachtige **Woestijnkapel** of Heilig Kruiskapel, genoemd vanwege een relik waaraan een legende verbonden is.

De **Kesterheide** is één van de oudste woonsites van de regio en is met zijn 111,86 m het hoogste punt van Zuidwest-Brabant. Je kunt er genieten van een heerlijk panorama op het groene, golvende landschap van het Pajottenland en de verdere omgeving tot de rand van Brussel.

In Oetingen staat het **kasteel van Heetvelde**, een oude waterburcht uit omstreeks 1600. Het kasteel en zijn prachtige omgeving zijn sedert 1969 beschermd.

Leerbeek is dan weer de Pajotse bakermat van het stevenisme, genoemd naar de theoloog Cornelius Stevens die zich verzette tegen het Concordaat van Napoleon. Op de plaats van de woning van oud-pastoor en stevenist Winnepenninckx werd in 1918 de **Stevenistenkapel** gebouwd.

Volksinstrumentenmuseum

Wanneer je niet weet hoe een klompviool, een rommelpot, een hommelmel of een draailier er uitzien of klinken, dan moet je beslist dit museum bezoeken.

Herman Dewit, voorman van het befaamde 't Kliekske en één van de pijlers van de volksmuziek in Vlaanderen, verzamelde samen met zijn vrouw Rosita Tahon, bijna vierhonderd instrumenten van volksmuzikanten. Hun collectie hommels, draailieren, doedelzakken en fijfers is de meest complete in Vlaanderen, en staat permanent te kijk in De Cam.

Het museumbezoek is een educatief gebeuren. Naast sommige instrumenten wordt een ander exemplaar opengelegd en ontleed, om je zo de bouw ervan te tonen. Een tweehonderd jaar oude fluit krijgt zo ook het gezelschap van een 'Made in Japan'. En ook andere fenomenen uit de volksmuziek, zoals marktzangers en bedelzangers komen aan bod. Etsen en tekeningen, beeldjes en foto's van muzikanten uit 'de goede ouwe tijd' helpen je als bezoeker je voor te stellen hoe het muzikantenleven uit de vorige eeuw in elkaar zat.

Van Reepinghens Huizeke

Tot zowat honderd jaar geleden was het normaal om in een huis te wonen dat enkel uit gewone 'natuurlijke' materialen bestond. Hout, leem, een beetje steen, wat glas... Maar toch hadden deze lemen huizen heel wat comfort: ze werden verwarmd, er was voldoende infrastructuur... zelfs vandaag zouden ze nog functioneren.

Het Vakwerkhuis in Gotingen-Kester - genoemd is naar de laatste familie die het tot 1965 bewoonde - is zowat het laatste van heel het Pajottenland dat in zijn oorspronkelijke staat is bewaard. Het dateert uit 1777, en is hiermee alvast het oudste huis van Kester. Het werd ook niet verplaatst naar een of ander mooi openluchtmuseum, maar staat nog steeds op de historische bouwplaats. Dit is uniek voor de streek. Het gevolg is dan ook dat de groenwal die rond het huis staat enig is in Vlaanderen. Ook de inrichting van het lemen huis is nagenoeg ongewijzigd gebleven.

De laatste getuige van 2000 jaar vakwerkbouw in het Pajottenland, zelf meer dan twee eeuwen oud, ongestoord in een omgeving waar je een tractor hoort rijden op een kilometer, en de hond die even blaft zit nog een stuk verder...

Dialecten

*De kapèlle va Saffelbérg.
't Gebuïrn bekânst zeivenonderd
joeër gelein. 't Was vui de
zuuëvéljstje kieë uirlog tuusken
Vlèemiengen én Brôbanders. Da viël
iê dèèn gereigeld vui.*

*Deize kieë wier de slag èûtgevochn
op 't Nèlleken, dat és nen troppel
èùzn giene achter da wuut of. De
Vlonjerèers kreigen doeë goëd op
uile kliëd ...*

*(Gooiks dialect, fragment uit de
DVD 'Pajottenpoëzie')*

Wie dorst heeft drinkt 'frojtsap' in plaats van fruitsap, je bijt in een 'pèzze' en niet in een sappige perzik, een vis klinkt maar 'vies', ... Als elk vogeltje zingt zoals het gebekt is, is de Pajot wel een curieuze zangvogel. Maar het siert hem dat hij zijn taalerfgoed opnieuw zonder schroom in de mond neemt. Met het Algemeen Nederlands kom je hier natuurlijk een heel eind, maar proef toch maar eens van de Pajotse klanken en laat je verleiden door één van de smeugige dialecten. Van een verfrissend taalbad gesproken.

Een passie voor heemkunde en historie

De voorbije decennia zagen in de streek diverse historische en heemkundige verenigingen het levenslicht. De oudste onder hen is Hallensia, de historische kring uit Halle. Holveo, de historische kring voor het Oude Land van Edingen en Omliggende buigt zich over een grote groep van gemeenten uit voornamelijk het zuiden van het Pajottenland. Maar er zijn er nog meer, veel meer: bijvoorbeeld de Andreas Masiuskring (de historisch-culturele kring uit Lennik), de heemkundige kring van Gooik, Bellingahaim (de heemkundige kring van het pittoreske dorp Bellingen), de heemkring Sint Peeters ter Waerden uit Sint-Pieters-Kapelle, Hernia (duivel-doet-al voor Herne en omgeving), werkgroep Lewe in Sint-Pieters-Leeuw, de Davidsfondsafdeling uit Roosdaal,... Met veel dynamiek en enthousiasme buigen ze zich over het erfgoed en het verleden van hun regio.

Voor meer info over hun gesmaakte activiteiten en talrijke publicaties kunt u steeds terecht bij de lokale cultuurdiensten.

Gooik, kerk

HALLE

Buizingen

Halle

Lembeek

Halle ademt erfgoed uit. De Maria-stad aan de Zenne herbergt binnen haar historisch stedelijk weefsel beschermde monumenten, brouwerijen, kerken, hoeves en kapelletjes die getuigen van een rijk verleden. Archeologische vondsten, oude verhalen en beelden en het waardevol kerk- en stadsarchief nemen je als bezoeker mee in de tijd. Je kunt zelfs stellen dat de Halse bevolking erfgoed in het bloed heeft. Open Monumentendag, Erfgoeddag en andere activiteiten rond erfgoed worden megedragen door plaatselijke vrijwilligers die trots de rijkdom van hun stad tonen. Halle kent een groot aantal erfgoedverenigingen en de grote betrokkenheid van de bevolking bij het erfgoedgebeuren werkt aanstekelijk. Bedevaarten, processies en het carnaval zijn stuk voor stuk publiekstrekkers. Ook het Halse stadsbestuur hecht veel belang aan de getuigenissen van het verleden. Het erfgoedbeleid krijgt heel wat middelen en de waardevolle historische panden worden ingeschakeld binnen het hedendaagse leven. De villa Van Volsem is nu de hoofdbibliotheek; het voormalig Jezüieten-college huisvest de Servais-academie voor Woord, Muziek en Dans en het Zuidwest-brabants museum; het historisch stadhuis herbergt de VVV en de cultuurdienst, de oude gemeentehuizen kregen een nieuwe functie, ...

Het unieke karakter van Halle ontdek je het best door de wandelingen die het stadscentrum en de deelgemeenten doorkruisen. Geniet en snuif het erfgoed op, en je zal vast beamen dat Groot-Halle synoniem staat voor een rijk verleden en een schitterende toekomst.

Sint-Martinusbasiliek

Deze basiliek - zetel van de bedevaart naar O.-L.-Vrouw van Halle - kun je eigenlijk beschouwen als een geheel van drie musea.

Eerst en vooral is er de **Kerk**: omdat de stad nooit verwoest is geworden is de kerk in essentie nog steeds bewaard zoals ze er uitzag na haar meest glorievolle periode van de 14de tot de 16de eeuw. Ze herbergt een ongelooflijke reeks van kunstwerken die samen met de bouw zelf geconcipeerd werden. Goed vertegenwoordigd zijn vooral de architectuur en het beeldhouwwerk met een reeks grote en belangrijke, goed bewaarde werken die je de ontwikkelingen in de Nederlanden en in West-Europa illustreren. Het typisch bedevaartaspect wordt op zijn beurt onderstreept door het beeld van O.-L.-Vrouw van Halle uit de 13de eeuw en door twee reeksen mirakelschilderijen met dikwijls heel volkse voorstellingen. Daarnaast is ook de late barok vertegenwoordigd met een mooie preekstoel en een reeks biechtstoelen.

Een tweede luik omvat het **Klokkenmuseum** en het torenbezoek: de Halse toren is onderverdeeld in vier opeenvolgende, overwelfde verdiepingen en tijdens de beklimming ervan passeer je evenveel etappes mét elk een eigen accent. De verzameling historische klokken die je er aantreft strekt zich uit over alle perioden van de klokgieterskunst, gaande van de

14de tot de 20ste eeuw. Daarnaast vind je er de min of meer vernuftige mechanismen die de signaalfunctie evengoed als de muzikale functies van de klokken tot hun recht laten komen, met een beiaardklavier, een voorslagtrommel en een torenuurwerk.

Tussendoor steek je ook nog iets op over de bouwgeschiedenis van de toren en zijn recente restauratie. Een prachtig vergezicht over Halle, de Zennevallei en het Pajottenland is dan de ultieme bekroning van je (moeizame?) klimpartij.

Tot slot is er nog de **Crypte-Schatkamer**: het feit dat deze gotische kerk over een zorgvuldig uitgevoerde crypte beschikt is uiterst zeldzaam. Hierin wordt een heel selecte maar hoogstaande keuze van zilveren en gouden kerkschatten getoond. Ondermeer de grote momenten van de Honderdjarige oorlog zijn hier vertegenwoordigd met topstukken geschonken door keizers, koningen en prinses uit heel Europa. Een authentiek middeleeuws 'Gulden Boek' - bijgehouden tot aan de Franse revolutie - vereeuwigt de namen van de schenkers. De collectie wordt verder aangevuld met kantwerk, maar de grootste aantrekkingskracht gaat uit van de raadselachtige boomstronk die tijdens de restauratie in de vloer werd ontdekt en die aanleiding geeft tot allerlei speculaties over de oeroude oorsprong van de bedevaart.

Zuidwestbrabants museum Halle

Op de zolder van het gerestaureerd oud-Jezuïetencollege uit 1650 wordt sinds 1981 de omvangrijke collectie van dit museum (meer dan 10.000 stukken!) tentoongesteld. Je vindt er een leerrijke synthese van de geschiedenis van het Pajottenland en Zenne en Zoniën.

Aan de hand van vondsten vanaf de prehistorie tot in de 18de eeuw word je wegwijs gemaakt in het archeologische verleden. Je vindt er oa. objecten uit de late ijzertijd te Kester en keramiekvondsten van ca. 950 die in Halle-centrum werden opgegraven. Een unicum is de grafzerk uit de St. Jan-Baptistkerk te Huizingen die uit een boomstam werd bekapt en ook ca. 950 wordt gedateerd.

Tafel- en keukengerei van ca. 1350 worden geïllustreerd met producten uit een pottenbakkerij van Sint-Kwintens-Lennik. Metalen sieraden en kledingsaccessoires van 1100 tot 1500, een archiefkoffer van rond 1600, luxe vlechtwerk uit de 17de eeuw, archiefstukken in verband met de regio in de 18de-19de eeuw, stukken uit de Halse fabriek van luxe aardewerk 'Arnold, Daboust & Cie',... je ontdekt het allemaal in de afdeling geschiedenis.

In de afzonderlijke Servais-ruimte worden de Halse cellist A.-F. Servais (1807-1866), zijn zonen en andere muzikale stadsgenoten in de schijnwerper geplaatst.

Maar hiermee heb je nog niet alles gezien: er is ook een afdeling volksleven waar je oa. een reconstructie van een laat-19de-eeuwse arbeiderswoning aantreft. Je kunt je ook onderdompelen in de Mariacultus van Halle en de Sint-Veroonverering van Lembeek, en zelfs een 'bedevaartwinkel' met Halse devotionalia ontbreekt niet.

En voor je dit goedgevulde museum verlaat, werp je best nog een blik op de boogschutters en ander volksvermaak.

Vierkantshoeven

Met haar vele vruchtbare vlakten is de Zuidwesthoek van Brabant van oudsher een landbouwstreek. De vele (landbouw)hoeven getuigen hiervan.

Vaak zijn het vierkants- of gesloten hoeven, een heel typisch en kenmerkend element in het Pajotse landschap. De meeste dateren uit eind 18de eeuw - begin 19de eeuw, enkelen zijn zelfs heel wat ouder.

Veel hoeven zijn in de loop der tijden verbouwd, maar ze blijven hun typische kenmerken behouden: een compact geheel bestaand uit een centrale plaats met daarrond verschillende gebouwen. Deze hoeven zijn meestal volledig ommuurd en gericht naar het zuiden of zuidoosten, met de rug naar het koude, soms barre noorden. Vaak waren deze hoeven verbonden met een kasteel of heerlijkheid; aan de architectuur van de ingangspoort kan je dan ook de graad van status en rijkdom meten.

Niet alleen zijn deze vierkantshoeven waardevol bouwkundig erfgoed, ze hebben ook een ecologisch belang aangezien de bedreigde huiszwaluw zich er onder de kroonlijsten nestelt en de boerenzwaluw zich helemaal thuisvoelt in de stallen.

HERNE

Herfelingen

Herne

Sint-Pieters- Kapelle

Kartuizerklooster

In Herne werd in 1314 de eerste kartuizerij der Lage Landen gebouwd. Tot 1793 verbleven de Kartuziers te Herne, waarop het klooster door keizer Jozef II werd opgeheven en de inboedel werd verkocht.

Tot dan, gedurende dus meer dan vier eeuwen hebben de Kartuziers van Herne een grote rol gespeeld in het culturele leven van de streek en van Vlaanderen. Tijdens de bloeiperiode van de 14de tot de 16de eeuw was Herne door hun aanwezigheid een belangrijk centrum voor het kopiëren en vertalen van vooral religieuze teksten. Niet alleen andere religieuze gemeenschappen klopten aan, maar ook rijke patriciërs uit het Brusselse.

Het was ook hier dat de eerste Middelnederlandse vertaling van de Bijbel tot stand kwam. Deze vertaling vormde de basis voor de eerste gedrukte bijbel van de Nederlanden, de Delftse bijbel. Herne genoot toen duidelijk veel aanzien: zelfs de grote Vlaamse mysticus Jan van Ruusbroeck kwam er om zijn ideeën te verduidelijken, en Margareta van York, grote weldoeneres voor het klooster, was een regelmatig bezoeker.

Het klooster kende echter ook tegenslagen en werd meerdere malen geplunderd en in brand gestoken. Nu blijven op de onlangs beschermde site van het toenmalige klooster muurpanden, het gastenkwartier en de tiendenschuur over.

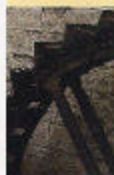
De Stomme kapel

Deze typische staakkapel werd gebouwd met restanten van het gastenkwartier van het Kartuizerklooster. De naam verwijst naar de stilzwijgende, "stomme" bedevaart naar Onze Lieve Vrouw van Dierikshoven die er destijds plaats vond.

Kartuizersbeeld

Het kartuizerverleden is geen afgesloten hoofdstuk in Herne. In het centrum, vlak naast het gemeentehuis, werd eind 2003 een arduinen beeld opgericht ter ere van de Kartuizers van Herne. Voor zover bekend is dit het enige beeld ter wereld van deze monniken. Het kunstwerk - een concept en realisatie van de plaatselijke kunstenaar Roger Schrije - werd dan ook met alle luister ingehuldigd.

Watermolens

Herne maakt deel uit van de Markvallei, die getypeerd wordt door watermolens die er in de Hoge middeleeuwen werden gebouwd. Belangrijk zijn hier o.m. de Boesmolen (Boesmolenstraat) die reeds vermeld werd in 1219 en in werking was tot 1963 en de Waltrudis- of Hernemolen die eveneens voor het eerst vermeld wordt in 1219. Beide molens liggen in een idyllisch landschap met de kleine maar prachtige Markrivier en de vruchtbare meersen met veel populieren, die typisch zijn voor de streek.

Kapellen

Kapellen worden weleens de kathedraal van de volksmens genoemd. Het Pajottenland is rijkelijk bezaaid met deze stille getuigen van een eeuwenoude volksdevotie.

De oudste exemplaren dateren meestal uit de zeventiende eeuw en werden opgericht door dankbare vermogende families ter herinnering aan ter plaatse overleden familieleden of uit erkentelijkheid voor bekomen gunsten; sommige werden dan weer gebouwd door kerkfabrieken of kloosterorden op plaatsen waar sinds mensenheugnis mensen kwamen bidden; nog andere waren haltplaatsen voor processies waarin sinds eeuwen de gunsten van bekende heiligen voor een goede oogst werden afgesmeekt of dank voor genezing van bv. de pest werd geuit. De meeste zijn gebouwd door dankbare of hulpeloze gewone mensen.

De verscheidenheid is enorm: statige arduinen monumenten, staakkapellen, eenvoudige kruisen, bidkapellen, muurnissen, bakstenen huiskapellen.

Het is een tastbare band met de hemel die integraal deel uitmaakt van het prachtig Pajottenlands erfgoed.

Kapel kasteelpark van Gaasbeek

Landschap Aerebeekstraat

Wie aanbeldt in de Aerebeekstraat en omgeving ontdekt het mooiste plekje van de gemeente. Het is echt de moeite waard om hier enkele uren in deze oase van rust te vertoeven. Wanneer je er de reiger langzaam en majestueus in de lucht ziet voortglijden, staat de tijd gewoon even stil.

Herne, watermolen

Landschap Aerebeekstraat

LENNIK

Gaasbeek

Sint-Kwintens-
Lennik

Sint-Martens-
Lennik

Kasteel van Gaasbeek

Middenin het groen prijkt het kasteel van Gaasbeek. Het ontstond als een middeleeuwse 'motte', een vesting van hout en opgehoogde aarde. Later werd het echter een stenen bolwerk, strategisch goed geplaatst om Brussel en Brabant te beschermen tegen aanvallen uit Vlaanderen en Henegouwen.

In de daaropvolgende eeuwen kende het kasteel een bewogen geschiedenis. Het werd herhaaldelijk belegerd en heropgebouwd, was een tijdlang eigendom van de graaf van Egmond en kwam aan het einde van de achttiende eeuw in handen van de Italiaanse aristocratische familie Arconati Visconti. Enige excentriciteit was de Arconati's trouwens niet vreemd: één van hun telgen, Paul Arconati, bouwde een triomfboog voor Napoleon in het park en verkleedde zich bij voorkeur als Oosters vorst, mét tulband en kromzwaard. De laatste in het rijtje, Giammartino, is dan weer op een portret vereeuwigd in djellaba én op een dromedaris...

In 1873 - 2 jaar voor zijn dood - huwde deze Giammartino met Marie Peyrat die later niet alleen de titel van markiezin erfde, maar ook een fabelachtig fortuin en diverse kastelen, waaronder dat van Gaasbeek. Op haar initiatief en onder leiding van architect Charle Albert vond tussen 1887 en 1898 een complete transformatie van het kasteel plaats van middeleeuwse burcht tot sprookjesslot in renaissancestijl. Aan de buitenkant werd het 'middeleeuwse karakter' van de burcht nog verder geaccentueerd, maar aan de binnenzijde werden

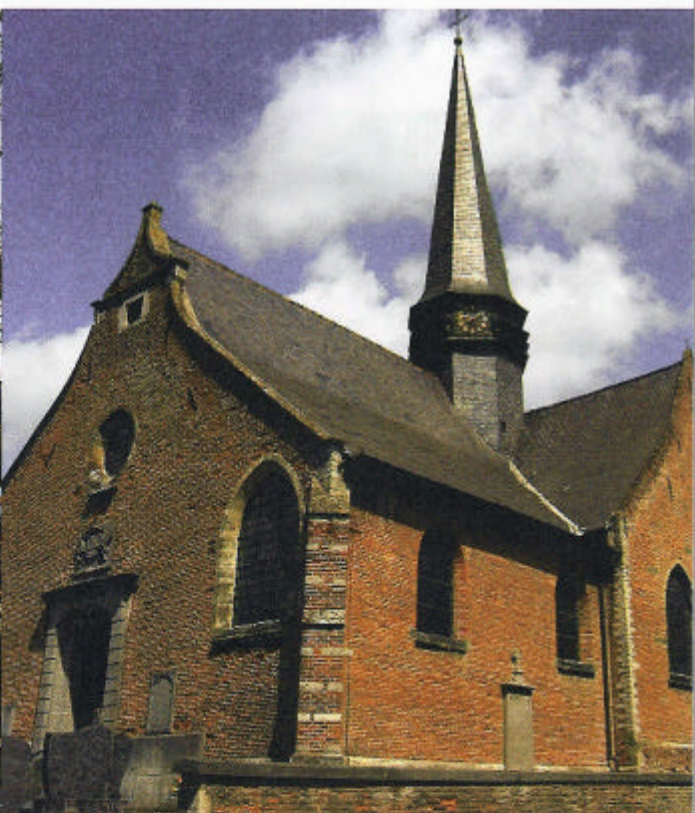
de gevels resoluut in een neorenaissancekleedje gestoken. Zelfs het interieur werd volledig 'gerestyled' met behulp van een schitterende verzameling kunstvoorwerpen (meubilair, schilderijen, wandtapijten, zilver, albast,...) die het geheel een zestiende-eeuws uitzicht moesten verschaffen. De markiezin dwaalde trouwens graag door haar domein rond, gekostumeerd als renaissancepage.

Het kasteel werd door haar opgevat als een soort tijdmachine. Maar ook nu ademt het geheel nog de sfeer uit van een nauwkeurig gereconstrueerd decor, waarin de grens tussen "echt" en "kopie" vaak lijkt te verdampen.

Sinds 1924 is het kasteel, dat intussen door de markiezin aan de Belgische staat geschonken werd, voor het publiek toegankelijk. In 1991 werd het hele tenslotte domein eigendom van de Vlaamse Gemeenschap, die de site verder wil uitbouwen tot een museum en erfgoedcentrum met internationale uitstraling.

Parken en bossen... op een paar minuten Het domein van Gaasbeek nodigt uit met zijn brede dreeven doorheen het eeuwenoud bos, de poëtische vijvers, het elegante lustpaviljoen, de triomfboog voor Napoleon en nog zoveel meer. Tegenover het imposante kasteelpark vind je het domein Groenenberg, een park in landschappelijke stijl bekend om zijn linden, beuken, narcissen-, azalea- en hortensia-collecties. Vlakbij, in het centrum van Sint-Pieters-Leeuw vind je het park Coloma met de rozentuin, waarin duizenden rozenvariëteiten bloeien. Verder naar het westen wacht het park van Ter Rijst (Heikruis, op de weg Asse-Edingen) op bezoekers die houden van rust en de speciale sfeer van dit klassieke landschapspark met kasteel in neo-classicistische stijl. Het park, met adembenemende vergezichten op het omliggende land, verwent de wandelaar met een aantal schitterende solitairbomen en met duizenden vogels die een vast onderkomen of tijdelijke rustplaats vinden in het aansluitende natuurreservaat. Ten zuidoosten biedt het Hallerbos ruimte aan wandelaars en natuurontdekkers. In het voorjaar kun je er volop genieten van een blauwe zee van boshyacinten. Deze parken en bossen bieden urenlang wandelplezier in landschappen vol bos en groen, heuvels en dalen, valleitjes met murmelende beekjes en vijvers vol geheimzinnig leven. Om maar deze te noemen, want er zijn nog tal van andere parken en bossen in de streek waar het goed toeven is...

De Gaasbeekse dorpskern

Dit beschermde dorpsgezicht heeft zijn pittoreske karakter doorheen de eeuwen behouden. Aan de oostzijde staat een sobere 18de eeuwse barokke kerk met een rijk interieur. Aan de zuidkant bevindt zich de herberg 'De Molensteen' uit 1777, vroeger brouwerij, boerderij en afspanning. En aan de westzijde bevindt zich een langgerekte woning in een typische landelijke burgerstijl waar vroeger ook een brouwerij was gevestigd. Temidden dit alles, in het centrum van het dorpsplein staat de schandpaal, symbool van de feodale heerlijke macht. Elke zaterdag vindt op dit pittoreske plein de Boerenmarkt van Gaasbeek plaats, een brokje levend cultureel erfgoed.

De Museumtuin van Gaasbeek

Een eeuw geleden behoorden Vlaamse tuinders en fruittelers tot de wereldtop. Hun beste gewassen en succesvolste teeltmethodes worden nu weer tot leven gebracht in een anderhalve hectare grote ommuurde tuin met aansluitende boomgaard.

Geniet doorheen de tuin van een kantwerk geschapen door mens en natuur, met honderden leivormen van kersen, krieken, peren, appels, bessen, druiven, kweeperen, pruimen, perziken, enz..

De vormenrijkdom gaat van eenvoudige snoeren tot ingewikkelde waaiers of palmetten. Nergens in Europa zijn zoveel verschillende vormen in één tuin samengebracht. De Museumtuin wekt de bijna vergeten traditionele leifruitteelt tot nieuw leven en brengt hulde aan een aantal grote Vlaamse pioniers op het gebied van de fruittelt.

Ontdek ook de regionale collectie van 72 pruimelaars op halfstam in de boomgaard. Deze teelt is trouwens typisch voor het Pajottenland en voor de manier waarop fruittelt aansloot bij grote tuinen.

Wandel in de moestuin, een sappig schilderij vol groenten, bloemen en kruiden. De gewassen in de moestuin, gekweekt met methodes uit de tijd dat chemie en machines hun intrede nog niet gedaan hadden, vormen een steekkaart van wat een eeuw geleden in onze streken geteeld werd. Sommige van de 300 variëteiten zijn vandaag nog courant, andere zijn zo goed als verdwenen. Elk jaar wordt één groente in de kijker gezet en wordt het grootst mogelijk aantal variëteiten tentoongesteld.

Nadien kun je verpozen in de siertuin en orangerie, herinnering aan Italiaanse verfijning, in harmonie met het kasteel van Gaasbeek.

Een groen museum dat leeft op het ritme van de seizoenen...

Het Nelleken

Dit pleintje te Eizingen is vooral bekend omwille van het gewapend treffen dat er in 1339 plaatsgreep tussen het hertogdom Brabant en het graafschap Vlaanderen. Maar de oorsprong van het met hoge beuken omzoomde pleintje is veel ouder. Dit pleintje verwijst naar de eerste landbouwers die in onze streek veeteelt en akkerbouw combineerden, en dit waarschijnlijk al vanaf de vroeg-Frankische periode. Het is gekend als een dries, een kraal of centraal gelegen plaats waarin al het vee van de gemeenschap 's nachts verzameld werd. Het Nelleken groeide weliswaar nooit uit tot een volwaardig dorp met parochiekerk, maar toch was haar bescheiden Berlindiskapel lange tijd belangrijk voor pelgrims op weg naar het naburige Onze-Lieve-Vrouw Lombeek.

Kerk van Sint-Kwintens-Lennik

Reeds in de 11de eeuw werd - door toedoen van de Sint-Gertrudisabdij van Nijvel - begonnen met het driebeukige schip van de kerk; een romaanse kern die je duidelijk kunt aflezen in het ruwe onregelmatige metselwerk. Uit de tweede helft van de 13de eeuw dateert dan weer het vroeggotische koor met zijn zware steunberen. De zuid-gevel met zijn typische rijke decoratie is opgetrokken in een gotische stijl die typisch is voor Brabant. In de nissen stonden beelden van Onze-Lieve-Vrouw, Sint-Gertrudis en patroonheilige Sint-Kwintinus, maar deze worden nu bewaard in de kunstkapel van de kerk. De

kerk had aanvankelijk een vlakke zoldering maar kreeg in 1631 een overwelfing. Tijdens de heropbouw na de brandshade van 1858 werd de kerk in westelijke richting verlengd en kreeg ze bijkomend twee kapellen: de huidige doop- en kunstkapel. Met een lengte van 44 m is de achthoekige torenspits één van de hoogste van Vlaams-Brabant.

Kerk van Sint-Martens-Lennik

Dit imposant monument neemt je mee op een ware reis door de tijd. Als basis is er de romaanse kerk uit de 12de eeuw, maar de Sint-Martinuskerk onderging in de loop der tijden nog talrijke wijzigingen. In 1907 werd de kerk voor het eerst grondig gerestaureerd. Uit deze periode dateren de sacristie en het magazijn, alsook de reconstructie van de romaanse venstertjes in het westelijk deel van het koor.

Trage wegen

In de voetsporen van de Pajot ...

Ooit waren deze 'trage wegen' belangrijke verbindingswegen tussen kerk en school, hoeve en markt, gehucht en dorpskern. Nadien kwamen ze tijdelang in de vergeethoek terecht, verdrongen door koning auto: die vraagt om brede, verharde, en liefst snelle wegen. Maar nu worden ze volop herontdekt en gelukkig terug heropend en in gebruik genomen. Terecht, want ze hebben een belangrijke ecologische en cultuurhistorische waarde voor de regio.

Trage wegen kom je nu in verschillende gedaanten tegen: veld- en voetwegels, land- en veldwegen, boswegels, jaag- en dijkpaden, vroegere trein- en trambeddingen... maar altijd buiten de bebouwde kom. Soms een duidelijk platbetreden pad, soms verscholen tussen overhangend struikgewas; als je even rondom je kijkt ontdek je overal in de streek de typische en charmante buurt- en voetwegen.

Deze holle wegen, kerkwegels en landwegen, zijn een heus stukje Pajots erfgoed, waar je als wandelaar of fietser rustig én bovendien veilig de streek kunt doorkruisen en het landschap op een aparte en unieke manier kunt beleven.

Vierhoevenwandeling

Op het marktplein van Lennik staat 'Prins - De Trots van Brabant', een statig, bronzen monument in 1992 gecreëerd door Koenraad Tinel als hulde aan het Brabants trekpaard.

Dit is het vertrekpunt voor de vierhoevenwandeling die langs vier vierkantshoeven gaat die gesitueerd zijn in vier gehuchten van Lennik. De oudste hoeve is het hof Wivercen dat dateert uit de vroege Middeleeuwen. Naast landbouw en vee-teelt vertellen deze hoeven ook het verhaal van het Brabants trekpaard. Je wandelt tevens langs oude voetwegen die heropend werden. Tijdens deze 8 km lange wandeling ervaar je de indrukwekkende stilte, en dit op slechts 12 km van Brussel. De kinderwagen laat je wel best even op stal.

PEPINGEN

Beert

Bellingen

Bogaarden

Elingen

Heikruis

Pepingen

Sint-Martinuskerk

Deze kerk te Pepingen werd doorheen de 14de tot de 17de eeuw geleidelijk verbouwd tot de huidige kerk in Henegouwse gotiek die je er nu aantreft. Het oudste gedeelte dateert echter al uit de 11de eeuw! In de vloer ontdek je zelfs nog heel wat grafzerken en blazoenen van edellieden die in lang vervlogen tijden in deze streek leefden.

Hét pronkstuk van de kerk is ongetwijfeld het praalgraf van Pieter d'Herbais, heer van Pepingen, en zijn vrouw Hendrika van Immerzeel. Het is een zwart-met-wit marmeren renaissance-monument uit 1510. Maar in dit gebouw kun je nog veel meer andere schatten ontdekken en bewonderen.

Mausoleum Vander Stokken, Pepingen

Op 3 december 1851 werd Henri Vander Stokken geboren te Bogaarden. Na zijn studies ging deze landbouwerszoon naar Brussel en opende er een wisselkantoor, waarmee hij een fortuin verdiende. Maar hij vergat zijn heimat niet en gaf er de voorkeur aan om in het Pajottenland te worden begraven. Op het kerkhof van Pepingen heeft hij zijn laatste rustplaats in het prachtige mausoleum dat hij zelf nog liet oprichten.

Abdijkerk of Onze-Lieve-Vrouwkerk

Deze bijzondere kerk te Bellingen vereert een even bijzondere heilige: de heilige Drogo. Tijdens zijn wel zeer deugdzaam leven, waarin hij onder andere schaapherder, bedevaarder en kluisenaar was, verkreeg hij immers de gave van de bilocatie

(de kunst om op twee plaatsen tegelijk te zijn) én overleefde hij een brand. Hieraan heeft hij zijn heiligverklaring te danken. In de doopkapel van deze kerk worden zijn relikwieën nog steeds bewaard.

Hoeve Ter Rijst

Eeuwenlang maakte een hoeve deel uit van het prachtige domein Ter Rijst in Heikruis. Van een vroegere hoeve kun je enkel nog enige grondvesten in de boomgaard terugvinden, maar het huidige neogotische gebouw gaat terug tot ca. 1800.

Deze Ter Rijsthoeve is niet alleen typisch voor het Pajottenland, maar is ook illustratief voor de stevenisten. Het stevenisme is ontstaan na 1802: kannunik Cornelius Stevens verzette zich tegen het concordaat dat de paus met Napoleon sloot, scheurde zich hierop los van de officiële kerk en kende vooral in het Pajottenland veel aanhangers.

Nu is er in de hoeve een taverne ondergebracht, zodat je wandeling in het park van Ter Rijst aangenaam kan afgesloten worden met een frisse geuze, kriek of lambiek op de prachtige binnenkoer. Zeker een aan te raden halte.

Ruilverkaveling van Elingen

Als je op zoek bent naar rust en groen, ben je in Elingen aan het juiste adres. De beslotenheid van een beekvallei of een holle weg worden er afgewisseld met vergezichten van op de landelijke wegen.

Schitterende panorama's waar de typische vierkantshoeves en de kerktorens steevast je oriëntatiepunt vormen.

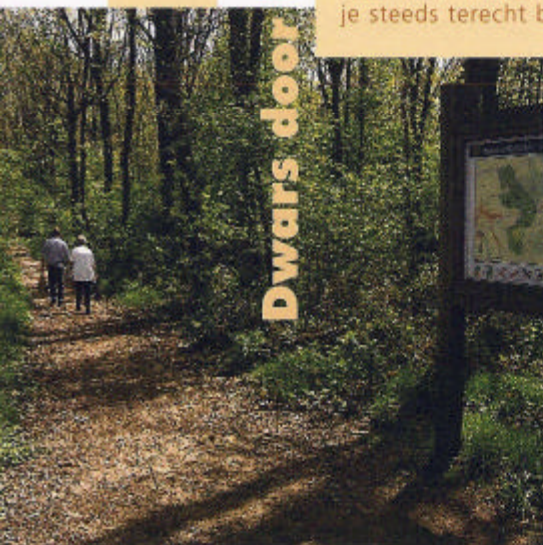
In het kader van de ruilverkaveling werden in het gebied de bestaande wandelcircuits bovendien nog verbeterd en werden op een aantal plaatsen ook nieuwe wandelpaden aangelegd. Een (vernieuwde) ontdekkingsstocht waard dus.

Dwars door het Pajottenland

Het kan een beetje afzien zijn... en toch straalt het Pajottenland een romantische rust uit. Heuvelachtig (kruipt soms in de kuiten), slingerende wegeltjes, verwonderd kijkende koeien, galopperende paarden, en soms een haas of konijn dat achter de haag springt. Achter iedere bocht ligt een ander pastoraal landschap.

Het Pajottenland, slechts 18 fusiegemeenten groot, heeft honderden kilometer wandelpaden, mountainbikeroutes, wandelpaden voor paarden... en een zalige rust. Het is niet verwonderlijk dat het eerste 'stiltegebied' van Vlaanderen hier ligt. Ook het eerste beschermde bos... alles toch mooi toegankelijk voor de wandelaar en fietser die met open oog (en oor) in een gastvrij stukje Vlaanderen wil toeven. Gewoon klasse.

Voor meer info over de talrijke wandel- en fietsroutes kun je steeds terecht bij de VVV- en andere infokantoren.

ROOSDAAL

Borchtlombeek

Roosdaal

O.-L.-V.- Lombeek

Pamel

Strijtem

Hertboomwindmolen

Deze molen zit duidelijk niet verlegen om een naam meer of minder: de Zepposmolen, Lieve Vrouwmolen, molen van Lombeek, ...

Gebouwd in 1727 is dit de enige overblijvende staakmolen in Vlaams-Brabant ten westen van Brussel. De windmolen is een heus baken in het landschap. Met zijn zeer gunstige ligging op een hoogte van 85 meter in een open kouterland-schap staat hij bovendien garant voor prachtige vergezichten tot ver buiten het Pajottenland.

In volksverhalen en in de literatuur worden de historische gebeurtenissen in en rond de windmolen -onder meer de brutale moorden gepleegd in 1745 en in 1917- levendig gehouden. Maar de molen doet wellicht eerder een belletje rinkelen door de verfilming van het televisiefeuilleton "Kapitein Zeppos" in de zestiger jaren van vorige eeuw. Net als de talrijke bezoekers uit alle windstreken word je hier ongetwijfeld overvallen door nostalgische mijmeringen . Het is ook hartverwarmend om vast te stellen dat vele vrijwilligers onbezoldigd de handen uit de mouwen steken om van de molen een levend monument te maken. Wie begaan is met de sociaal-culturele ontsluiting van ons erfgoed zal met voldoening vaststellen dat de windmolen na een verantwoorde restauratie (1999-2002) opnieuw maalvaardig is. De vrijwilligers staan in voor het openhouden van de molensite en laten de windmolen draaien en malen.

Op zondagnamiddag, wanneer de wind gunstig is, zie je hoe het graan gemalen wordt.

Daarnaast zijn er op de molensite ook vele molenattributen aanwezig zoals onderdelen overgebleven uit de restauratie en talrijke geschonken stukken waaronder zelfs maalstenen uit o.m. India, Perzië en Sri Lanka. Het is dan ook de bedoeling aan de windmolen een heus museum toe te voegen. De eerste stappen daartoe zijn reeds gezet en de vermoedelijke opening zal gebeuren in het voorjaar van 2006. Maar het zou natuurlijk zonde zijn om je bezoek zo lang uit te stellen.

Borchtlombeek

Van op de Luitenant Jacopsstraat heb je een fraai zicht op de deelgemeente Borchtlombeek, met op de kimlijn Kattem en Ledeberg. De Sint-Amanduskerk springt meteen in het oog. Ze dateert uit de 15de - 16de eeuw en onderging heel wat verbouwingen, wat je kunt zien aan de voorgevel. Binnen vind je oa. volgende bezienswaardigheden: de witmarmere doopvont, een Mariabeeld, de biechtstoelen uit de 17de eeuw,...

De Sint-Martinuskerk

De ruwbouw van deze neoclassicistische kerk te Strijtem werd voltooid in 1859. Ze valt aan de buitenkant vooral op door de ajuinvormige torenspits, maar ook de binnenkant loont de

moeite: Pastoor Cuylits toverde de kerk immers om tot een levende stenen catechismus. Fresco's en kleurige glasramen stellen het geloof voor op een volkse wijze. De glasramen zijn het werk van Henri Heydens die hierbij verschillende technieken gebruikte: brandschilderen, emaileren,...

De bunkers en de bunkerweide van Pamel

De vier bunkers op deze site lijken op het eerste zicht identiek. Maar bij nader inzien merk je dat ze toch alle vier verschillend van vorm zijn. Het zijn de laatste overblijfselen van de verdedigingsgordel die het Belgisch leger in 1939-1940 bouwde. Ze waren een onderdeel van de ijzeren muur, opgericht om Brussel te verdedigen tegen de Fransen en de Engelsen omdat België toen een neutraal land was.

Interessant weetje is dat er bij de aanleg van de bunkerweide rekening werd gehouden met de Keltische symboliek. Het centrale element op het terrein is een bomenstructuur, opgebouwd uit 2 cirkelvormige bomenrijen met een wandelpad

ertussen. De cirkelvorm verwijst naar oneindigheid: oorlogen zijn immers een constant gegeven in de geschiedenis. De bomen zijn echter een symbool van hoop op een betere wereld, tevens vormen zij de verbinding tussen aarde en hemel. De oriëntatietafel, gelegen in het grasveld, verwijst naar zichten op de Dendervallei en het Pajottenland.

Culinair erfgoed

Een flinke boerenboterham met Brusselse kaas (hettekeës), de typische mandjeskaas of plattekaas, samen met knapperige radijsjes en voor de liefhebber wat pijpajuin erbij. En een frisse geuze of kriek om de smaakpapillen scherp te stellen ... van culinair erfgoed gesproken! Maar het gastronomische palet van de regio biedt nog zoveel meer. De graanteelt en zuivelproductie in het Pajottenland leveren al sinds jaar en dag zowel gebakken als ongebakken hoogvliegers op. Wat denk je van 'krotten', 'maaltjes', mattentaart of Leeuwse 'kaastaart'? Ontdek gerust al dat lekkers, en beperk je zeker niet tot deze beproefde en gesmaakte recepten, maar probeer ook het gerstenat. Voor de augurkenfetisjisten onder ons zijn Lennik en omgeving het walhalla, Halle geeft dan weer naam en faam aan dwergspruitjes, ... Kortom, de Pajot kent ook het fijne van heel wat groenten. En dan, niet de spreekwoordelijke kers op de taart, maar de aardbei op de plattekaas. Je bevindt je hier in de oudste aardbeienregio van het land. Geen wonder dat de Pajotse keuken je tal van lekkere aardbeibereidingen onthult.

En voor wie het allemaal wat teveel wordt, een recept uit 1870 voor 'zenuwzwakken': eene 1/2 geuze 's morgens en eene 1/2 geuze 's avonds bij het eten. Na eenige dagen de dosis vermeerderen.

Domein Coloma, de rozentuin en het Rozenmuseum

Rozen zien klimmen in fruitbomen....

Rozen in kamers bekijken alsof ze in museumvitruines staan....

Het wapenschild van de baronie Roose, uitgevoerd in rozen en buxus bewonderen...

De prijswinnaars van Vlaamse veredelaars aanschouwen....

Een chronologisch overzicht van de geschiedenis van de roos ontdekken....

Resistente rozen, die uitmunten door hun groei- en bloei-kwaliteiten, leren kennen....

Een wereldreis maken tussen de beste rozen uit 25 landen ...

Kuieren door een tuin vol rozen op stam...

Dit kan in het centrum van Sint-Pieters-Leeuw. Het park Coloma met een oppervlakte van 15 ha. herbergt onder andere de meest volledige rozentuin van Europa met ruim 3.000 rozenvariëteiten en een rozenmuseum. Een Vlaamse rozentuin op wereldschaal!

Oudenaken

Ruisbroek

Sint-Laureins-Berchem

Sint-Pieters-Leeuw

Vlezenbeek

Rozen hebben mensen altijd al gefascineerd. Niet alleen omdat ze mooi zijn en lekker ruiken maar ook omdat ze op vele manieren nuttig zijn en emotie, passie en romantiek oproepen. Alle facetten van deze bloem kan je ontdekken in een prachtig gerestaureerd negentiende eeuwse torentje vol rozen - het Rozenmuseum. Dit museum vertelt je alles wat je wil weten over rozen. Je kunt hier niet alleen rozen zien of ruiken maar ook proeven, voelen en horen wat ze voor de mens betekenen. Een geurige, kleurige ontdekkingstocht die beslist de moeite waard is.....

Evenementen en activiteiten

In deze regio is men heel het jaar door actief bezig met de organisatie van allerlei activiteiten en evenementen die openstaan voor een breed publiek. Een greep uit het overvloedige aanbod:

- 25 januari of 1ste hieropvolgende zondag: Pauwelviering in Galmaarden
- 2de zondag maart: Krieken- en Mattentocht in Herne
- eind april - 1ste helft mei: sneukeltocht met fiets-en wandeltocht doorheen het Roosdaals landschap
- Pinkstermaandag: Sint-Veroonsmars in Lembeek (Halle)
- 1ste zondag na Pinksteren: Drogo-omwegang in Bellingen (Pepingen) en Paardenprocessie doorheen Kester (Gooik), Herfelingen (Herne) en Oetingen (Gooik)
- laatste weekend van juni: Rozendagen van Coloma (Sint-Pieters-Leeuw)
- 1ste weekend van juli: Gooikoorts, het folkfestival in en rond De Cam in Gooik (www.gooikoorts.tk)
- 3de weekend van augustus: dorpsfeest in Bever

En elke zaterdag is er op het oud historisch pleintje te Gaasbeek (Lennik) een heuse Boerenmarkt, één van de oudste van Vlaanderen.

Vraag gerust meer info over deze en andere activiteiten bij de lokale info- en VVV-kantoren.

Praktische informatie

(toegangsuren en prijzen onder voorbehoud van wijziging)

Coloma - Rozenmuseum - Rozentuin

J. De Pauwstraat
1600 Sint-Pieters-Leeuw

tel: 02-454 86 33 (Sandra Van Houtvin)
fax: 02-454 86 38
sandra.vanhoutvin@lin.vlaanderen.be
www.bruegelproject.be

open van 15 mei tot 30 oktober, van dinsdag t.e.m. zondag van 10 tot 20 uur na afspraak wandeling met gids tijdens weekdagen (reservatie: tel: 016-21 12 26 of martine.mellaerts@lin.vlaanderen.be)

toegang kosteloos

Hertboomwindmolen

Molenkauter 9
1760 Onze-Lieve-Vrouw-Lombek (Roosdaal)

tel: 054-51 87 07 - fax: 054-51 87 17
cofic.nv@pandora.be
www.windmolen.be

van 1 mei t.e.m. 30 september, open elke zondag en officiële feestdag van 11 tot 17 uur van 1 oktober t.e.m. 30 april, open elke zondag van 11 tot 17 uur na afspraak groepsbezoeken mogelijk buiten deze dagen (vergoeding minimaal 2 euro p.p.)

om veiligheidsredenen slechts beperkt aantal personen mogelijk per bezoek in de molen bij gunstige wind wordt op zondagnamiddag graan gemalen

toegang kosteloos

Kasteel van Gaasbeek

Kasteelstraat 40
1750 Gaasbeek (Lennik)

tel: 02-531 01 30 (info & rondleidingen: 02-532 20 38) - fax: 02-531 01 43
kasteelvangasbeek@vlaanderen.be
www.kasteelvangasbeek.be

kasteel open van 1 april t.e.m. 31 oktober, dinsdag t.e.m. zondag van 10 tot 18 uur (laatste bezoek om 17 uur); park open van van 8 tot 20 uur (van 1 oktober t.e.m. 31 maart tot 18 uur)

toegang: 4 euro

senioren, groepen vanaf 10 personen: 2,5 euro
scholen: 1,5 euro
kinderen onder 7 jr, begeleid door ouders: kosteloos

Museum Belgisch Trekpaard

Oudstrijdersplein 9
1570 Vollezele (Galmaarden)

tel: 054 56 62 44 (Philippe van Dixhoorn)-
gsm: 0477 28 61 06
bij afwezigheid: 054 58 91 67

toegankelijk na afspraak

Museum De Mijnwerker

NMBS-Station Galmaarden
Stationsstraat
1570 Galmaarden

tel: 054-58 87 47 (Godelieve Deschuyffeleer)
of 054-58 83 94 (lokaal vzw De Mijnwerker)

open elke weekdag van 5.15 tot 12 uur

toegang kosteloos

Museumtuin Gaasbeek

Kasteelstaat 40
1750 Gaasbeek

tel: 02-454 86 33 (Sandra Van Houtvin)
fax: 02-454 86 38
sandra.vanhoutvin@lin.vlaanderen.be
www.bruegelproject.be

open van 15 mei tot 30 oktober, van dinsdag t.e.m. zondag. Opgelet: enkel toegankelijk voor groepen (min. 10 personen) na afspraak (reservatie: tel: 016-21 12 26, martine.mellaerts@lin.vlaanderen.be). Individuele bezoekers kunnen mits reservatie aansluiten bij groepsbezoeken op zondag om 14 uur

toegang kosteloos

Museum Jaak Ballings

Oudstrijdersplein 4
1570 Vollezele (Galmaarden)

tel: 054 59 61 67

toegankelijk na afspraak

Sint-Martinusbasiliek (Toren; Klokken- en Beiaardmuseum & Crypte)

Grote Markt
1500 Halle

tel: 02-356 42 59 (VVV Toerisme Halle)

fax: 02-361 33 50

toerisme@halle.be

www.halle.be

Crypte toegankelijk op Hemelvaartdag, Pinksterzaterdag en - maandag en 1ste zondag van september van 14 tot 17 uur, op Pinksteren van 15 tot 18 uur
Toren en klokkemuseum toegankelijk op Pinkstermaandag en 1ste zondag van september van 14.30 tot 16 uur
na afspraak groepsbezoeken mogelijk buiten deze dagen

toegang: - Toren; Klokken- en beiaardmuseum: 1,50 euro
- Crypte: 1 euro

Volksinstrumentenmuseum

Dorpsstraat 67
1755 Gooik

tel: 02-532 28 38 - fax: 02-452 34 94

info@muzmoz.be

www.muziekmozaiek.be

open van woensdag t.e.m. zondag van 10 tot 18 uur

groepsbezoek met gids op aanvraag (via Muziekmozaiek)

toegang kosteloos voor individuele bezoekers

parkeermogelijkheden aan G.C. De Cam

Van Reepinghens Huizeke

Goteringsstraat 31
1755 Kester (Gooik)

tel: 054-58 91 67 (VVV Markvallei)

fax: 054-58 91 67

markvallei@toerismepajottenland.be

toegankelijk na afspraak

Zuidwestbrabants Museum Halle

Kardinaal Cardijnstraat 7
1500 Halle

tel: 02-365 94 15 - fax: 02-365 94 15

in april, september en oktober, open op zondag van 14 tot 18 uur
van juni tot augustus, open op zaterdag en zondag van 10 tot 12 uur en van 14 tot 17 uur
op 1 mei, Pinkstermaandag, 21 juli en 15 augustus open van 10 tot 12 uur en van 14 tot 17 uur
na afspraak groepsbezoeken met gids mogelijk (reservatie tel: 02-356 42 59)

toegang: 1 euro

Nuttige adressen

VVV- en toeristische kantoren

Toerisme Vlaams-Brabant

Provincieplein 1
3010 Leuven
tel: 016-26 76 20
www.vlaamsbrabant.be

VVV- Toerisme Halle / Toerisme Pajottenland en Zennevallei

Historisch Stadhuis
Grote Markt 1 bus 1
1500 Halle
tel: 02-356 42 59
toerisme@halle.be

VVV Markvallei Galmaarden

Baljuwhuis
Brusselstraat 1
1570 Galmaarden
tel: 054-58 91 67
markvallei@toerismepajottenland.be

Bezoekerscentrum Gaasbeek Achthoekig

Paviljoen / VVV Geuzestreek & Zennevallei
Kasteelstraat 40
1750 Gaasbeek
tel: 02-532 20 38
www.kasteelvangasbeek.be

Gemeentelijke cultuurdiensten

Bever

Plaats 10
1547 Bever
tel: 054-58 89 25

Galmaarden

Gemeentelijk Ontmoetingscentrum Baljuwhuis
Kammeersweg 2
1570 Galmaarden
tel: 054-59 61 67
www.galmaarden.be

Gooik

Gemeenschapscentrum De Cam
Dorpsstraat 67
1755 Gooik
tel: 02-532 14 02
www.gooik.be

Halle

Historisch Stadhuis
Grote Markt 1 bus 2
1500 Halle
tel: 02-365 94 08
www.halle.be

Herne

Centrum 17
1540 Herne
tel: 02-397 11 50

Lennik

Markt 18 2° verdiep
1750 Lennik
tel: 02-531 02 33
www.lennik.be

Pepingen

Ninoofsesteenweg 116
1670 Pepingen
tel: 02-383 14 27
www.pepingen.be

Roosdaal

Brusselstraat 15
1760 Roosdaal
tel: 054-31 78 26
www.roosdaal.be

Overige nuttige adressen

Muziekmozaïek vzw. impulscentrum voor folk en jazz.

Wijngaardstraat 5
1755 Gooik
tel: 02-532 28 38
www.muzeikmozaiek.be

Regionaal Landschap Zenne, Zuun en Zoniën

Donkerstraat 21
1750 Gaasbeek
tel: 02-452 60 45
www.rlzzz.be

Stadsarchief Halle

Mgr. Senciestraat 13 (polyvalente zaal 1° verdiep)
1500 Halle
tel: 02-365 94 28

Inhoudstafel

Kaartje	3
Bever	5
Galmaarden	7
Gooik	14
Halle	19
Herne	24
Lennik	28
Pepingen	36
Roosdaal	39
Sint-Pieters-Leeuw	43
Praktische informatie	45
Nuttige adressen	47

Colofon

eindredactie

dienst cultuur provincie Vlaams-Brabant, met dank aan medewerkers van de betrokken musea en gemeenten

lay-out

grafische cel provincie Vlaams-Brabant, Anne Rooseleer

illustraties

- kaart: IGO Leuven

- foto's: dienst cultuur provincie Vlaams-Brabant

© Dominic Verhulst, p. 19

v.u.: Marc Collier, provinciegriffier, Provincieplein 1, 3010 Leuven

depotnummer: D/2004/8495/14

